

Artykuły nadsyłane do zamieszczenia w Dzienniku, nie zwracają się.

Prenumerata w Warszawie: Rocznie Rs. 8.—Półrocznie Rs. 4.—Kwartalnie Rs. 2. Miesięcznie kop. 67.—Nr. pojedynczy kop. 5.

Sobota, 12 kwietnia 1862.

Prenumerata na prowincyi: Rocznie Rs. 9 k. 20.—Półrocznie 4 k. 60.—Kwartalnie 2 k. 30. Za przesyłkę w kopertach kwartalnie Rs. 4.

SPIS RZECZY. CZĘŚĆ URZĘDOWA. — Wiadomości urzędowe z Królestwa i Cesarstwa. CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA. — Wiadomości Zagraniczne. Wiadomości rozmaite. Biblijografia Warszawska za m. Marzec r. b. p. L. Rogalskiego. Teatr. Kursa papierów publicznych i pieniędzy. Obwieszczenia. RZECZY NAUKOWE. — Staropolska miejska gmina, p. W. A. Maciejowskiego.

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

Komisja Rządowa Sprawiedliwości. — Podaje do wiadomości, iż nadesłane drogą dyplomatyczną Akta zejścia 161 osób a mianowicie:

- 1. Alcyto Jana, rodem z Warszawy, w wieku lat 45, dnia 4 Maja 1855 r. w mieście Batignolles-Monceaux w Departamencie Sekwany. 2. Bally Kajetana, oficera b. wojsk polskich, rodem z Warszawy, w wieku lat 51, dnia 9 Października 1859 r. w Wersalu. 3. Batowskiego Józefa, rodem z Warszawy, w wieku lat 55, dnia 25 Maja 1855 r. w Strasburgu. 4. Biernackiego Tomasza, krawca, rodem z miasta Kutna, w wieku lat 45, d. 3 Czerwca 1859 r. w Wersalu. 5. Brobek Ludwika, oficera b. wojsk polskich, rodem z Warszawy, w wieku lat 47, dnia 13 Września 1859 r. w Paryżu. 6. Chruscińskiego Wilhelma, oficera b. wojsk polskich, rodem z Warszawy, w wieku lat 48, dnia 26 Marca 1856 r. w mieście Tulle, departamencie Correze. 7. Czerwińskiego Adolfa Stanisława, żołnierza, rodem z Warszawy, w wieku lat 52, dnia 7 Maja 1859 r. w Strasburgu. 8. Dembińskiego Stanisława, żołnierza legji cudzoziemskiej, rodem z Błonia, w wieku lat 32, dnia 14 Sierpnia 1856 r. w Algierze. 9. Droiskiej Lizy, szwaczki, rodem z Warszawy, w wieku lat 31 d. 30 Grudnia 1855 r. w Paryżu. 10. Drychowskiego Jana Andrzeja, rodem z Warszawy, w wieku lat 32, d. 4 Sierpnia 1855 r. w Paryżu. 11. Eyanne Hipolita, lekarza, rodem z Warszawy, w wieku lat 38, d. 12 Października 1855 r. w Paryżu. 12. Grabczewskiego Franciszka, oficera b. wojsk polskich, rodem z Warszawy, w wieku lat 67, dnia 23 Grudnia 1859 r. w Tulonie. 13. Greuve Karola, doktora medycyny, rodem z Warszawy, w wieku lat 51, dnia 8 Marca 1859 r. w gminie Montrouge, departamencie Sekwany. 14. Growskiego Franciszka, kapitana b. wojsk polskich, następnie cukiernika, rodem z wsi Głogowa, w wieku lat 59, dnia 8 Października 1856 r. w gminie Mordazie, departamencie Ariège. 15. Horsch Aleksandra, żołnierza legji cudzoziemskiej, rodem z Warszawy, w wieku lat 23, dnia 15 Lutego 1855 r., w Matapie w Turcji. 16. Jasieńskiego Karola, studenta, rodem z Warszawy, w wieku lat 31, dnia 25 Lutego 1855 r., w Paryżu. 17. Inskiego Karola, wyrobniaka, rodem z Warszawy, w wieku lat 30, dnia 23 Listopada 1855 r., w Bliadach w Turcji. 18. Kałnikowskiego Karola, urzędnika, rodem z Warszawy, w wieku lat 47, d. 29 Czerwca 1859 r., w Paryżu. 19. Kamelskiego Antoniego, dentysty, rodem z Warszawy, w wieku lat 54, dnia 8 Marca 1859 r., w Paryżu. 20. Kandrackiej Fryderyki, wyrobniicy, rodem z wsi Konasiewa z okolic Warszawy, w wieku lat 63, dnia 6 Grudnia 1855 r., w gminie Chateaufort departamencie Eure et Loire. 21. Karasińskiego Stefana, rolnika, rodem z Warszawy, w wieku lat 63, d. 6 Grudnia 1856 r., w gminie Brioux departamencie Deux-Sevres. 22. Koltanowskiego Ludwika, konduktora przy drogach i mostach, rodem z Warszawy, w wieku lat 55, dnia 15 Grudnia 1855 r., w Paryżu. 23. Kozłowskiego Romualda Andrzeja, rodem z Warszawy, w wieku lat 37, dnia 4 Października 1855 r., w Paryżu. 24. Kulińskiego Henryka, nadzorca robót, rodem z Warszawy, w wieku lat 62, dnia 13 Grudnia 1858 r., w Tulonie.

- 25. Lerand Ludwika, b. oficera marynarki, rodem z Warszawy, w wieku lat 23, dnia 16 Października 1855 r., w mieście Bonie w Algierze. 26. Linkowskiego Adama, oficera b. wojsk polskich, rodem z Łowicza, w wieku lat 45, dnia 20 Stycznia 1856 r., w gminie Tarbeo departamencie wyższych Pirenei. 27. Lessin'a Jana Adolfa, żołnierza legji cudzoziemskiej, rodem z Włocławka, w wieku lat 22, dnia 6 Stycznia 1855 r., w Konstantynopolu. 28. Luvic Jakóba, dentysty, rodem z Warszawy, w wieku lat 38, dnia 19 Marca 1856 r., w gminie Bar-le-duc departamencie Mezy. 29. Lopańskiego Kazimierza, rodem z wsi Rałowa powiatu Łęczyckiego, w wieku lat 47, dnia 15 Kwietnia 1857 r., w Paryżu. 30. Malickiego Franciszka, malarza, rodem z Warszawy, w wieku lat 47, d. 20 Maja 1856 r., w gminie Mehun departamencie Cher. 31. Machelskiego Adama, żołnierza, rodem z Warszawy, w wieku lat 66, dnia 25 Kwietnia 1855 r., w Paryżu. 32. Celiny z Szymanowskich Mickiewicz, rodem z Warszawy, w wieku lat 42, dnia 6 Marca 1855 r., w Paryżu. 33. Moseickiego Adama, rodem z Warszawy, w wieku lat 55, dnia 30 Stycznia 1859 r., w mieście Menu depart. Sarth. 34. Orzechowskiego Michała, rodem z miasta Sorocka, w wieku lat 46, dnia 6 Czerwca 1856 r., w Paryżu. 35. Perkowski Piotra, żołnierza legji cudzoziemskiej, rodem z Warszawy, w wieku lat 28, dnia 22 Sierpnia 1855 r. w Krymie. 36. Pouillet'a Aleksandra Ludwika, właściciela domu, rodem z Warszawy, w wieku lat 62, dnia 10 Marca 1855 r., w Paryżu. 37. Rogalskiego Jana, rodem z Warszawy, w wieku lat 65, dnia 10 Listopada 1855 r., w Paryżu. 38. Rzarzewskiego Stanisława, rodem z Warszawy, w wieku lat 45, dnia 15 Czerwca 1855 r., w Algierze. 39. Sliwińskiego Adama, urzędnika, rodem z Warszawy, w wieku lat 51, d. 16 Lutego 1859 r., w Algierze. 40. Stern Gersona, krawca, rodem z Warszawy, w wieku lat 17, dnia 25 Marca 1855 r., w Paryżu. 41. Strusińskiego Stanisława, rodem z Warszawy, w wieku lat 32, dnia 27 Stycznia 1857 r., w Paryżu. 42. Szafranski Stefana ogrodnika, rodem z Warszawy, w wieku lat 72, dnia 18 Stycznia 1857 r., w m. Nevers. 43. Szczepanowicza Antoniego, rodem z Warszawy, w wieku lat 65, dnia 22 Lutego 1855 r., w gminie Blaye, departamencie Gironde. 44. Wodzyńskiego Jana, kapitana b. wojsk polskich, rodem z Warszawy, w wieku lat 30, dnia 25 Marca 1859 r. w gminie Vitry de Francois dep. Marny. 45. Zadory Michała, pułkownika b. wojsk polskich, rodem z Warszawy, w wieku lat 70, w mieście Pan departamencie niższych Pirenei. 46. Zerzewskiego Antoniego, siodlarza, rodem z Warszawy, w wieku lat 33, dnia 15 Czerwca 1855 r., w Paryżu zmarły; — Prokuratorowi Królewskiemu przy Trybunale Cywilnym w Warszawie. 47. Bronikowskiego Antoniego, oficera b. wojsk polskich, rodem z Kalisza w wieku lat 57, dnia 7 Maja 1855 r., w mieście Angers. (d. c. n.)

Dyrekcja Główna Towarzystwa Kredytowego Ziemińskiego. — Podaje do powszechnej wiadomości, że stosownie do Postanowienia Rady Administracyjnej Królestwa z dnia 30 Czerwca 1827 r., będącymi miejscem w roku bieżącym wybory Urzędników (Badców) do wszystkich Władz Towarzystwa Kredytowego Ziemińskiego, a mianowicie: z Gubernji Warszawskiej Oddziału Warszawskiego w Warszawie d. 13 (25) Kwietnia r. b. z Gubernji Augustowskiej w Suwałkach d. 18 (30) Kwietnia r. b. z Gubernji Lubelskiej Oddziału Siedleckiego w Siedlcach d. 24 Kwietnia (6 Maja) r. b. z Gubernji Lubelskiej Oddziału Lubelskiego w Lublinie d. 28 Kwietnia (10 Maja) r. b. z Gubernji Radomskiej Oddziału Kieleckiego w Kielcach d. 3 (15) Maja r. b. z Gubernji Radomskiej Oddziału Radomskiego w Radomiu d. 8 (20) Maja r. b.

z Gubernji Warszawskiej Oddziału Kaliskiego w Kaliszu d. 14 (26) Maja r. b. z Gubernji Płockiej w Płocku d. 18 (30) Maja r. b.

Dyrekcja Główna zwała zatem właścicieli dóbr Towarzystwu Kredytowemu zastawionymi, ażeby w oznaczonych terminach na zebranie do miast powyżej wymienionych przybyć zebraciel, przyczem zawiadamia:

a) Ze stosownie do Artykułu 16 Prawa o Towarzystwie Kredytowym Ziemińskim z d. 8 (20) Kwietnia 1853 r. nie będą głosować na zebraniach: wdowy, rozwódki, separatki i panny doletnie, ani opiekunowie i kuratorowie małoletnich, lub bezwłasnowolnych właścicieli dóbr Stowarzyszonych.

b) Właściciele dóbr stowarzyszonych w służbie rządowej zostający, powinni złożyć pozwolenie Naczelnym Władz Rządowych, jakimi są: Komisje Rządowe lub inne Władze najwyższe, jeżeli na urzędzie w Towarzystwie Kredytowym Ziemińskim pragną być wybranymi.

c) Nakoniec przewodniczący na Zebraniu i Asesorowie winni się znajdować w mundurach obywatelskich, zaś stowarzyszeni w mundurach lub przyzwoitych ubraniach cywilnych. — D. 14 (26) Marca 1862 r. Nr. 5328. Tajny Rada, Prezes Białostocki. — Asesor Kolejalny, Pisarz Brzozowski.

Z Petersburga, 5 kwietnia.

Bilety skarbu państwa XXVII, XXVIII, XXIX, XXX, XXXI i XXXII serji, wypuszczone w 1854 roku, według ukazu wydanego do rządzącego senatu w dniu 18 Stycznia 1854 r. ulegają umorzeniu w 1862 r. Ustawa o tych biletach (§ 6) zastrzegła rządowi prawo: bilety, które w przeciągu tego czasu, nie wniesione będą w opłatach skarbowych, zamienić na nowe, jeżeli to będzie uznane pożytecznym dla obiegu obrotów pieniężnych. W skutku tego zgodzie z przedstawieniem zarządzającego ministerstwem skarbu rozstrzygnięciem w radzie państwa, rozkazano: w zamian za XXVII, XXVIII, XXIX, XXX, XXXI i XXXII serje biletów skarbu państwa, wypuścić nowe LXXIII, LXXIV, LXXV, LXXVI, LXXVII i LXXVIII, serje na ośmnaście milionów r. r., z przeznaczeniem terminu dla liczenia procentów co do LXXIII i LXXIV serji od 1go Marca (v. s.), co do LXXV i LXXVI od 1go Czerwca (v. s.), co do LXXVII i LXXVIII od 1go Sierpnia (v. s.) 1862 r.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Zasłała niedokładność w tłumaczeniu jednego ustępu mowy mianej przez ministra Lasser w dniu 7 b. m., mianowicie w ustępie gdzie po przedmowa niektórych ustępów tak zwanych narodowo-religijnych pieśni, opisuje ich prawdziwy charakter. Ten ustęp powinien być tak sprostowany:

„Te urywki tracą na swem zupełnem znaczeniu wyjęte z całości; wystarczają jednak aby należycie sprostać zdanie, jakoby szła tylko o niewinne pieśni narodowe, o nieobłudne, pobożne modlitwy.”

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Ógólne sprawozdanie.

W Paryżu ciągle jeszcze toczy się walka w sferach politycznych koło Cesarza, pomiędzy stronnikami i przeciwnikami pp. de Lavalette i jen. Goyona. Cesarz pragnie utrzymać obydwoh na ich dotychczasowych stanowiskach, lecz p. de Lavalette nie zgadza się na to i raczej gotów jest usunąć się niż zająć swe stanowisko w Rzymie obok jen. Goyona. Podług krążących w Paryżu pogłosek kwestje te miano oddać do stanowczego rozstrzygnięcia radzie ministrów, w której p. de Lavalette ma sobie zapewnioną większość głosów; Cesarz także skłania się przynajmniej słuszną, jakkolwiek nie chciałby odwołać jen. Goyona. Jeżeli jednak p. de Lavalette otrzyma zwycięstwo, general Goyon zostanie mianowany senatorem.

Pogłoska o śmierci Papieża znów obiegła po Paryżu, lecz jakkolwiek stan zdrowia Piusa IX znacznie się polepszył, jednakże częste napady choroby, równie jak i jego wiek wzbudzają obawy. Dla tego bardzo jest prawdopodobnem, chociaż to jest przedmiot drażliwy, że ewentualność śmierci Piusa IX i skutki mogące ztąd wyniknąć były i są przedmiotem układów dyplomatycznych, szczególnież pomiędzy rządami interesowanymi w zawikłaniach jakie prawdopodobnie wynikłyby we Włoszech. Pomimo nacisku ze strony dworu rzymskiego, duchownictwo włoskie co dzień prawie jest przychylniejsze rządowi Wiktora Emanuela i znaczną liczbą wyższych dostojników duchownych głośno przedstawia konieczność porzucenia władzy świeckiej. Dążności te ukazują się we wszystkich prowincjach i jeżeli dwór rzymski nie będzie zwracał uwagi na bieg wypadków, może to wywołać bardzo ważne skutki. Wikariusz jeneralny kapitularny w Tempio przesłał znów adres do Papieża w tymże duchu, podpisany przez 52 znakomitszych księży z tejże dezyji.

Parlament włoski zajął się sprawą południowych prowincji i p. Ratazzi udzielił mu objaśnienia dotyczące środków przewidzianych w celu przywrócenia tam spokojności. Obok reorganizacji sądownictwa, gabinet jednocześnie powierzył zarząd niektórym prefektur, gdzie rozbojniczo czynniej jest zorganizowane, jenerałem znanym z energii, jako to jenerałowi Coserz prefekturę w Bari, a jenerałowi Bixio w Bazylikacie. P. Ratazzi oświadczył przytem, iż żądał oddalenia z Rzymu króla Franciszka II, którego pobyt tam uważany jest za jedną z głównych przyczyn niespokojności na południu i że pomimo poparcia ze strony rządu francuzkiego wypełnienie jego żądania napotyka jeszcze wielkie trudności. Podróż Wiktora Emanuela do Neapolu podobno ma być przyspieszoną z powodu obudzonego ruchu band rozbojniczych.

W Grecji położenie wcale się nie polepsza. Wchamnie się rząd i częściowie ustępstwa, jeszcze bardziej rozdrażniły umysły. Ludność jednozgodnie żąda radykalnej zmiany systemu i gabinetu. Wojska królewskie mogłyby wprawdzie zbombardować Nauplię, lecz cyta dła na górze Palmpedize, potrafiła by jeszcze długo się trzymać, ponieważ panuje nad całą okolicą i jak wiadomo, jest niezdołana. Powstanie wiedząc o tem, nie nie ustępują ze swych wymagań, pomimo rad i okazywania chęci wszelkich ułatwień ze strony stojących tam statków francuzkich i angielskich.

Wiadomości z widowni wojny w prowincjach turecko-slawiańskich, ciągle są niepełne i sprzeczne, a wszelkie doniesienia zgłównie kwatery Omara-Paszcy, potrzebują koniecznie potwierdzenia.

W Wiedniu kwestja odpowiedzialności przedstawia ciągle te same trudności; deputowani żądają wniesienia stosownego projektu do prawa, że wszystkimi rekojmiami w ciągu obecnych posiedzeń, gabinet zas, z powodu opozycji ze strony kancelerzów, zgadza się na uznanie odpowiedzialności w zasadzie, lecz chce odroczyć przedstawienie projektu do przyszłorocznych posiedzeń, spodziewając się, że natenczas zupełna rada państwa potrafi stanowczo wszelkie wątpliwości usunąć. Tymczasem izby rady państwa nie mogą się pogodzić z sobą w najprostszych kwestjach, a odrzucając sobie wzajemnie poprawki, żadnego z praw liberalnych nie doprowadzili do tego punktu, aby mogło być wniesione do najwyższej sankcji.

Nawet Wiedeńska Presse przyznaje, iż położenie Węgier jest takie, że musi spowodować zniszczenie tego kraju, jeżeli dłużej potrwa. „Trzeba, powiada ona, aby się cokolwiek stało; trzeba aby, albo organizacja jednolitej państwa została przeprowadzona, albo rząd wynalazł sposób pojednania się z Węgrami. W każdym razie rząd powinien wziąć inicyatywę.”

Obietnice nowego gabinetu pruskiego, spotykają w dziennikarstwie niemieckim pełne ostrożności, jeżeli nie nieufności, przyjęcie. Postępowanie gabinetu, ogłoszone obietnice, tak są sprzeczne z duchem opiników wyborczych ministra spraw wewnętrznych, wojny i innych, że opinja widzi w tem tylko manewr dnych. Skład ten i ład, ile on na wyrozumienie praw wpływał, rozważmy.

Stołeczny gród Kraków, odznaczał się według Jeografa arabskiego, liczbą znakomitych budowli, winnicami i ogrodami, a inne grody mnogocia ciąglej zabudowań, między którymi zapewne celowały laznie, i scieżaly na siebie uwagę. Do tych lazni Król Bolesław Chrobry rad był uczęszczać, posiadając je może w każdym grodzie, do którego w czasie przejażdżek swych po kraju uczęszczał. Budowle te, jak uważa Jeograf rzezonny, były dziwnie między sobą, tak co do rozciągłości jak i wnętrza, podobne. Procz domów mieszkalnych stały wśród grodu jatki i kramy. Z nich opłacano rządowi targowe i cło, za posiadanie miejsca i prowadzenie na niem przemysłu, co już za Chrobrego i Bolesława Krzywoustego było w użyciu. Wśród

RZECZY HISTORYCZNE.

Staropolska miejska gmina, stosunek jej do magdeburskiej, obu na kraj wpływy, upadek i reorganizacja rozpoczęta, z poglądem na ducha praw miejskich, stan średni, handel polski aż do wieku XII, z uwagą na pisma znakomitsze, o miastach w czasach najnowszych wydane.

(Ciąg Dalszy.)

Com w Dzienniku Powszechnym warszawskim (r. 1861 Nr. 55 — 56) o kształtowaniu się w Germanii sielskiej gminy dwójkiej, skandyńskiej a sweskiej, powiedział, że samo o gminie grodzkiej uważać należy. Kiedyś Taeyt przeczy temu, ażeby Germanowie znać mieli miasta, i wyraźnie powiada, że cierpieć ich nawet nie mogli, zamieszkuje same tylko z rozproszono leżących dworów składające się sioła, to jednakże dodając, że mają i takie osady, które się składały z domów przestrzeńj pewną ziemi okolonnych,

wpodłuż idących, czyli w ulicę pobudowanych (20), napomyka przez to, że mieli i rozdzaj miestein. Te on swoim czyli rzymskim wyrazem vicus nazywając, uważa za część powiatu (21). Jacyż je to Germanowie budowali? Byli to Swowowie, nie tylko wików ale i grodów budownicy; (22) eżem właśnie wyróżniał się od skojarzonych niegdys z sobą, a później odcepienych od siebie, Germanów tych, którzy Szwabów, wraz z wiernymi sobie Słowianami, jak mniemam, uzyskali nazwę. Ci to Szwabowie, skoro się znowu z Teutonami połączyli, nie stawali już grodów, ale burgi (23). Mniemam też, że grody budowane w Germanii na sweskiej niegdys ziemi, a rządzących się prawem do słowiańskiego podobnem, ani Teutonowie ani Szwaby, lecz Swowowie zakładali. Grodzka osada taka, równie jak wiejska gmina, miała autonomię, samorząd, i swojskie sądy. Posiadło je polskie Gniezno aż do czasów Bolesława Krzywoustego, który, jak zeznaje Galus (str. 212), pierwszym był z naszych monarchów, co w grodzie tym powierzył swojemu Komesowi naczelną władzę, zrównaną przez to rzezonny gród z innymi, nawet stołecznymi grodami. I we Wrocławiu bowiem (mówi kronikarz tenże) zrzędział Komes, i więcej jak prawdopodobnem jest, że w Krakowie, w Sandomierzu, i zgola u wszystkich, twierdzami wyłącznie nie będących grodach, teje nazwy urzędnik naczelnie rządził przeciwnie w twierdzy, co wyraźnie o Zantoku żywotopisiec s. Otona zeznał, rządził Setnik. Podrzedne pod nim sprawowali rządy ciż sami co w gminach wiejskich, Dziesiątnikami i t. d. nazywani urzędnicy. Jeszcze Kromer (w swoim opisie Polski), kiedy już nie było grodów ale miasta, Rajców tych co przestępstwo seigali, dochodami szafowali, nad publicznymi budowlami czuwali, z Dziesiątnikami, Niemcom zupełnie nieznanymi, porównał. Pomimo Komesa, miała gmina w rządzie grodzkim udział, reprezentowana będąc przez radę, z którą razem wiecowała (24). O pomorskich, republikancko się rządzących, wyraźnie to żywotopisecy Otona s. powiadażyli.

Niewiadomy skład i ład grodów sweskich może być z grodów polskich, a z praw prywatnych i karnych które w pierwszych obywateli, może być na takiej prawa drugich grodów uczyniony wniosek. Polityczne tejeże czyli polskich grodów rządy, mają kilka danych; sweskie nie posiadają żadnych księgarską. Pobieźnie przeczytawszy com napisał, zgañil mnie w dziele Narody i t. d. (str. 748). Taż samą drogą powtórnem, wyluszczywszy mi 748) swój, i oświadczywszy, że ja wyraźnie Swowów od Szwabów odróżniam, i poprosiwszy, ażeby się lepiej nad tą rzeczą zastanowił raczył, odebrałem w liście pod d. 2 Lutego 1860 r. z Brukszela (Bruxelles) datowanym odpowiedź: nie dostrzegłem, że w dziele swym (tak) oddaliście Szwabów Teutonóm, zatrzymując jedynie Swowów Sławonom. Czegóż to wymagacie po mnie. Spróchniały kłoc świeci się fosforycznym (tak) świecić świeciatkiem, nie zazielenieje więcej.

20) Nullas Germanorum populis urbes habitari satis notum est, ne pati quidem inter se junctas sedes. Colunt discreti ac diversi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit. Vicos locant, non in nostrum morem, comexis et cohaerentibus aedificiis; suam quisque domum spatio circumdat. Tacit. Germ. 16 Porown. tegoż 19. 21) Tacit Germ. 12. 22) Cognovit Svevos more suo concilio habito nuntios in omnes partes dimississe, ut de oppidis emigrarent. Casal de bell gal. IV, 19. 23) Mysł wyrażoną o tym w Bibl. Warszaw. roku 1853. II. 405., posłałem w odbicie Lelewelowi

21) Komes communicato consilio majoribus, magnates Wratislaviensis (urbis), mówi Galus 141. Zbigniew Królwiec ma mowę ad populum (wratisl.) tumultu antem, tamże 163.

22) Edrisi, u Lelew. w Polsce śred. wiek. II. 322—3. O Chrobrym mówi Galus 65, 69. suas civitates sum servitium determinatum habebat in stallibus et castris. Tamże było balneum regis. 23) Patrz dyplomata Chrobry. w VI tomie histor. prawod. na str. 387, i Krzywoustego z r. 1136 w Raczynski. Kodeksie Wielkop. Wymieniono w pierwszym: duo macella (jatk) in Cracovia. In Bytom Thargowe, due taberne; a w drugim de foris (opła-

zginiecie do szczytu". Wyrazy te stosują się do sił morskich państw sprzymierzonych przeciw Meksykowi, a nie jest to bynajmniej cześć przechalka. Na przypadek zaatakowania naszych słabych statków, t. j. naszych okrętów drewnianych, przez dwa statki pancerne podobne do „Monitora”, cała nasza flota została by bezwzględnie zniszczona. Błądem byłoby mniemanie, iżby „Merrimac” i „Monitor” były wybornymi okrętami, służącymi do wojny, którymi powinniśmy nasładować. Tem bardziej przeto wychodzi na jaw wyższość okrętów pancernych nad najsilniejszymi okrętami dotychczasowej konstrukcji. Jeżeli statek taki jak „Merrimac”, przerobiony przy nader ograniczonych środkach i z wielkim pośpiechem na statek pancerny, zdołał zniszczyć największe okręta stanów zjednoczonych i stawać czoło najsilniejszym ich twierdzą, czegoż zdziałać nie potrafią pancerne okręta pierwszego rzędu? Jeden taki okręt byłby w stanie zadośćczerpać prawie w oka mgnieniu o losie walki z flotą drewnianą strony przeciwnej. Należy, nie tracąc ani chwili czasu, wziąć się do dzieła celem przerobienia okrętów drewnianych na pancerne. Bardzo trafnie wyraził się sir J. Pakington, mówiąc, że kwestja fortów jest wątpliwa, lecz że ważność floty złożonej z okrętów żelaznych, uznana została przez ogół.

Austria.

Wiedeń, 9 kwietnia. Komisja finansowa izby deputowanych zgromadziła się wczoraj na posiedzenie dla wysłuchania raportu właściwej sekcji w przedmiocie budżetu ministerstwa policji. Zanim atoli przystąpiło do porządku dziennego, p. Plener, minister skarbu, oświadczył, że ministerstwo nie odstąpi od zasady przedłużenia przywileju bankowego. Jednocześnie minister powiedział, iż gotów jest walczyć pod rozważką modyfikacji, jakie komisja uzna za stosowne do wprowadzenia do projektowanego układu z bankiem. Dla należytego oceny całej doniosłości tego oświadczenia, jeden z członków komisji, deputowany hr. Kinski, zainteresował ministra skarbu, czy wyrazy jego mają oznaczać, iż ministerstwo zamierza uczynić ze swych propozycji bankowych kwestję gabinetową. P. Plener nie chciał dać jasnej na to odpowiedzi, iż komisja pozostała w niepewności, czy ministrowie nie mają zamiaru uczynić od przyjęcia propozycji rządowych zawisłymi tak swe pozostanie na urzędach, jak i kwestję dalszego istnienia izby deputowanych. Po żywych w przedmiocie propozycji p. Plenera wnioskach, które na żądanie ministra zapisane zostały do protokołu, komisja przeszła do porządku dziennego. W ogóle przebieg rozpraw powyższych nie pozostawił po sobie pomysłnego wrażenia.

Wnioski, jakie wyciągnąć można z rozprawy onegdajszej i wczorajszego posiedzenia komisji finansowej, nie są zbyt pocieszające. Co do porażki ministra skarbu, ta była już dostateczną w dniu onegdajszym. Lecz postawa, jaką zachowywał p. Plener na tych dwóch posiedzeniach, nie znajduje prawie nigdzie uznania. Zasady broniące przez tego męża stanu pełne są błędów nie tylko ekonomicznych, lecz i politycznych, mogących pociągać za sobą obłąd w zdaniach i szkodę dla interesów powszechnych monarchji.

Jakkolwiek p. Plener jest moralnie względem banku obowiązany do popierania układów jakie z instytucją zawarł tymczasowo, zdaje się atoli, że w duchu nie powinien być przeciwnym kontr-projektowi, był bowiem czas, iż myśl tę sam wynurzył w radzie państwa. Dla tego tem bardziej dziwiło wszystkich wczorajsze tego ministra przemówienie, dające niejako do zrozumienia, że odrzucenie jego projektu bankowego pociągnie za sobą przesilenie ministerjalne.

Francja.

Paryz, 7 kwietnia. Spór generała Goyon z p. de Lavalette ciągle jest na tym samym punkcie. Z jednej strony postanowiono zachować dowódce żałogi francuskiej w Rzymie na czele powierzonego mu oddziału; z drugiej spodziewano się skłonności margrabię de Lavalette do objęcia napowrót zajmowanego przez niego stanowiska dyplomatycznego. Lecz jeszcze dotąd stanowczego nie ma. Krzątają pogłoski, że kiedy margrabia ostatecznie odmówił powrotu do Rzymu, postanowiono wysłać w jego miejsce p. de Moustier; inni znowu utrzymują, że książe Montebello, bawiący obecnie za urlopem w Paryżu, opóźnia swój powrót do Petersburga, oczekując na decyzję p. de Lavalette, bo także jest kandydatem na jego miejsce. Lecz wątpić należy aby w podobny sposób spór się zakończył, i zdaje się, że p. de Lavalette nakonieć skłoni się do czynionych mu propozycji, i jeszcze raz zgodzi się cierpieć przykre koleżentwo, choćby

dla tego nawet żeby stronnictwu, które popiera generała Goyona, nie dać pozoru zwycięstwa. Kiedy odwołanie generała Goyon miało za sobą wielkie prawdopodobieństwo, między jego następcami wymieniano generała Trochu, co jednak dziwnem się wydawało, bo jak wiadomo sposób myślenia tego generała jeszcze mniej jest zgodny z usposobieniami i dążnościami stronnictwa reprezentowanego przez pp. Thouvenela i Lavalette. Powiadają jednak, że generał ten nie chciał przyjąć dowództwa nad żałogą rzymską, bez szczegółowych instrukcji na piśmie, obawiając się aby go nie spotkał los wice-admirała Jurien de la Graviere.

Dziś krążyła znów pogłoska, że Pius IX umarł, i że wiadomość ta nadesłana została przez depeszę cyfrowaną do jednego z domów bankierskich. Lecz tyle razy już puszczano tę pogłoskę, a potem jej zaprzeczano, iż nie znajduje ona teraz wiary. Lecz za to nie podlega wątpliwości, że w Rzymie panuje straszna niedźża i że handel jest w nadzwyczaj przykrem stanie. Korespondencja dobrze zawiadomiona, podaje wysokie pasywów domów kupieckich, które zbankrutowały na 5 milionów franków.

Dziś znów mówiono o przedłożeniu projektu do prawa o dotacji dla wojskowych, który miał znaleźć miejsce projektu o dotacji dla hrabiego Palikao, a który jak mówiono miał być porzucony tak jak i pierwszy. Powątpiewają jednak o wiarygodności tej pogłoski; w każdym razie spotkany byłby równie nieprzychylnie jak i pierwszy, bo podobno członkowie komisji, która tak niekorzystnie ułożyła sprawozdanie, zamierzają się podać na kandydatów do wyboru na członków do rozstrzygnięcia i drugiego projektu, gdyby takowy rzeczywiście został przedstawiony. Spodziewają się także, że w Ciele prawodawczym okaze się silna opozycja przeciwko podwyższeniu opłaty od cukru i soli.

Coraz bardziej zapewniamy, że znaczna liczba biskupów francuskich uda się do Rzymu na uroczystości kanonizacji. Biskupi ci zawiadamiają tylko ministra spraw wewnętrznych o swym wyjeździe, przypuszczając iż nie należy im żądać upoważnienia. Mówiono nawet, że kardynał Morlot uda się do Rzymu, dodawano także, że będzie miał sobie poręczoną poufną misję, bo rząd zmienił podobne swe usposobienie w tym względzie, a uważając za dobrą politykę okazać się przychylności do tego, czemu nie można przeszkodzić, postanowił także okazać zadowolnienie z przypuszczalnej obecności wielu biskupów francuskich w Rzymie.

Kiedy admiralica angielska zajmuje się zamianieniem dwudziestu statków drewnianych na pancerne, Cesarz Napoleon także polecił aby mu przedstawiono wykaz okrętów rządowych, które mogą ulec podobnej zmianie.

Dziś krążyła pogłoska że generał Lorencez wszedł z wojskami francuskimi do miasta Meksyku, co by było bardzo pocieszające, gdyż według ostatnich wiadomości z Veracruz, stan zdrowia tej okolicy nie był wcale zadawalniający. Jak donosi *Patrie* kanonierka francuska, wysłana do portu Carmen dla udzielenia tam opieki poddanym francuzkim, przyczyniła się do uwolnienia kilkunastu europejskich osadzonych w więzieniu przez władze meksykańskie za to że nie złożyli w czasie określonym przez dekret Juareza nadzwyczajnej kontrybucji nałożonej na cudzoziemców. Europejście ci wcale nie odmawiali złożenia tej kontrybucji, lecz wykazywali, że będąc bez zasobów, nie są w stanie jej opłacić.

Podług ostatnich wiadomości z Sajgonu z 23 Lutego, synowie Cesarza Tu Duka objęli główne dowództwo nad armją amerykańską, która obozowała o 80 wiorst od granicy francuskiej, na drodze do Hue. Wojska regularne amerykańskie zupełnie opuściły niższą Kocinchina, będącą w posiadaniu francuzów i tylko kilka pojedynczych band waleśało się w prowincji Myto, które ściągane były czynnie przez ruchome kolumny.

Włochy.

Turyń, 5 kwietnia. Izba zajęta jest ciągle rozprawami o prawach skarbowych, których końca wyglądają z niecierpliwością deputowani, bo po tak długiej i mozolnej nieraz pracy spragnieni są wypoczynku. Podczas bytności króla w prowincjach południowych ważne roboty, mające dobro publiczne na celu, jako to rozpoczęcie budowy drogi żelaznej, roboty morskie w porcie Brindes, i poszukiwania w Herculanum zostaną przedsięwzięte. Wiktor-Emanuel ukończył dziś zapewne podpisywanie dekretów, reorganizujących sądownictwo neapolitańskie, poczem zaraz nowy minister sprawiedliwości p. Conforti obejmie powierzony mu wydział. Wczoraj zwołał on wszystkich deputowanych z południo-

wych prowincji, aby im dać poznać powody które go skłoniły do przyjęcia udziału w gabinecie i żądać od nich pomocy dla przeprowadzenia swoich projektów. Po długich rozprawach postanowiono wyznaczyć komisję, i polecono jej wygotowanie memoriału, w którym wykazywałaby ona nowemu ministrowi prawdziwe potrzeby prowincji neapolitańskich, i ułatwiła mu tym sposobem doprowadzenie do skutku jego zamiarów. W ogóle deputowani neapolitańscy, wyjąwszy nieliczne stronnictwo zwane *consorteria*, pokładają zupełne zaufanie w gabinecie p. Rattazego.

Prezes ministrów, uzupełniwszy już swój gabinet, zajmuje się teraz reorganizacją wydziału spraw wewnętrznych, i wprowadzeniem niektórych rzych zmian w administracji prowincjonalnej. Rząd powinien koniecznie wybierać swoich urzędników tak, aby w każdej chwili mógł liczyć na ich pomoc, szczególnież też w prowincjach, gdzie pomiędzy mieszkańcami postrzegają się dają stronnicy dawnej dynastji. W wielu więc miastach południowych mają być naprzód mianowani nowi prefekci i podprefekci; ci bowiem urzędnicy są zawsze w bezpośrednim stosunku z mieszkańcami i ich usposobienie największy wpływ wywrzeć mogą. Pomiedzy różnymi nominacjami, najważniejszą jest niewątpliwie nominacja generała Bixio, który z podobną misją jak jen. Cosenz, t. j. w celu zjednoczenia władzy cywilnej z władzą wojskową, wysłany został do Bazylikaty, gdzie znowu rozbójnictwo szerzyć się zaczyna.

Garibaldi wszędzie przyjmowany z zapalem powraca w tych dniach z Parmy, i udaje się z przez Placencję do Turynu. Mówią że na ostatniej radzie ministrów postanowiono mianować go generałem gwardji narodowej.

Austria coraz groźniejszą przybiera postawę; marszałek Toggenburg rozkazał podwoić załogę stojącą w dół rzeki Mincio. W Rovigo również stanącej mają 4 oddzielne obozy. Cesarz Franciszek-Józef po powrocie z Wiednia ma się zaraz udać do Wenecji.

WIADOMOŚCI TELEGRAFICZNE.

Berlin, 10 kwietnia. Dziennik ministerjalny *Neue Preussische Zeitung* ogłasza protestację senatu uniwersytetu berlińskiego i odpowiedź ministra oświecenia i wyznaw p. Müller. Minister wynurza swą załogę, z powodu iż oczekiwania jego, że zasady rządu zostaną ocenione, zawiadzone zostały, lecz nie wchodzi w bliższe szczegóły protestacji. Reskrypt jego, nadmieniamy p. Müller, wyraźnie uznawał wolność wyborów politycznych i tylko dawał do zrozumienia, że udział w agitacjach wyborczych nie daje się pogodzić ze stanowiskiem urzędników królewskich. Pod tym względem nie może on uznać położenia profesorów za wyjątkowe i obowiązkiem jego z urzędu, jest, stanowczo obstawać i utrzymywać się w prawie, którego mu senat zaprzeczył, co do udzielonej uniwersytetowi do wiadomości reskryptu Jagowa. Co się tyczy wniosku kończącego protestację (aby dozwolono, iżby uniwersytet nie był obowiązany stosować się do reskryptu) odpowiedziano na niego przez załączenie reskryptu o wyborach pojedynczym wydziałem uniwersytetu.

Berlin, 10 kwietnia. Deputowani miasta uradzili na dzisiejszym posiedzeniu wynurzyć nadzieję, że magistrat będzie się starał o to, aby urzędnicy gminni nie byli w prawie wyboru ograniczeni.

Berlin, 10 kwietnia. W początku maja mają być sprzedane około 1,200 koni artyleryjskich pociągowych, które obecnie są wynajęte właścicielom ziemskim. *Vossische Zeitung* utrzymuje przeciw *Stern-Zeitungowi*, że znany list p. v. der Heydt do redaktora dziennika *Vossische Zeitungu* Dr. Ottona Lindner, był nadesłany bezimiennie. Postanowienie senatu uniwersytetu berlińskiego, dotyczące kwestji wyborów nastąpiło jednogłośnie, chociaż członkowie tegoż senatu należą do różnych politycznych odcieni. Sędzia uniwersytetu usunął się od głosowania.

Korfa, 8 kwietnia. Wiadomości z Aten, z d. 5 b. m. donoszą, że powstańcy z Naupliju żądają amnestji ogólnej i zmiany gabinetu. Amnestja została ogłoszona, wyłącza ona tylko dziecinistą naczelników powstania. Dowódcy statków francuskich i angielskich, stojących pod Naupliją pod pozorem zabezpieczenia swych konsułów, radzili swojemu poddać się, i ofiarowali schronienie osobom z amnestji wyłączonym. Oczekują skutku tych propozycji w przyszłym tygodniu.

Turyń, 8 kwietnia. Deputowany p. Caraccioło, interpelował ministerstwo względem środków przedsięwziętych przeciw rozbójcom. Ządał on aby wznowiono układy dotyczące odalenia Franciszka II z Rzymu. P. Ratazzi

odpowiedział, że uznaje przykre położenie kilku prowincji południowych, lecz że wiadomości z tamtąd nadchodzące zdają się być podeszane. Na zapytanie czy powiększenie sił wojskowych jest koniecznem, jen. La Marmora odpowiedział, że nie widzi tego potrzeby, i że pokładają zupełną ufność w urzędnikach nowo mianowanych. Co się tyczy odalenia Franciszka II, rząd o to nalegał, wykazując że obecność tego monarchy w Rzymie jest powodem nieporządków; spodziewa się on (p. Ratazzi), że Cesarz Napoleon uznaje że skutki wynikające z tego położenia rzeczy i widzi potrzebę aby temu zapobiedz; lecz nie można od razu przycyćzyć wszystkich trudności, łączących się z tą kwestją. P. Petrucci także dodał kilka słów, ale interpelacja nie była dalej popierana.

Turyń, 8 kwietnia. Gazeta *Ufficiale* zawiera dekret mianujący p. Conforti ministrem sprawiedliwości. Dzienniki donoszą, że król ma wyjechać do Neapolu 25 kwietnia, i zostanie tam do końca Maja. Donoszą z Avezzano, że wczoraj około stu bandytów napadło na miasto Lugo, bronione przez 20 żołnierzy. Po trzechgodzinnej walce, rozbójnicy cofnęli się zostawiając trzech zabitych. Żołnierze włoscy nie ponieśli żadnej straty.

Rzym, 7 kwietnia. Na dzisiejszym posiedzeniu konsystorza, Papież mianował 16-u biskupów, między którymi znajdują się pralaci, którzy mają zająć biskupstwa wakuujące we Francji. Następnie naradzał się Ojciec Święty z kardynałami względem kanonizacji męczenników japońskich.

Paryz, 10 kwietnia. Dzisiejszy *Monitor* donosi: Arcybiskup tuluński zarządził obchód jubileuszu, na pamięć krwawego wypadku z czasów niesnask religijnych. Rząd zakazuje wszelkich przez arcybiskupa rozporządzonych procesji i ceremonij zewnątrz kościoła.

Z Turynu nadeszła wczoraj wiadomość, że wikariusz kapitularny bolonjski, został tamże aresztowanym.

Madryt, 9 kwietnia. Na interpelację kordozów w sprawie meksykańskiej, rząd odpowiedział, że zatwierdza wstępne układy w Soledad, jako też pochwała postępowanie generała Prima, i spodziewa się, że porozumienie między sprzymierzonymi nie zostanie zakłócone.

Trebinja, 8 kwietnia. Wszyscy rajasowie należący do powstania w Szuma i w Popowie, powrócili za amnestją do domów, prócz popów z Duzi. Ci ostatni nie wrócili z tego powodu, że ludność nie chce ich cierpieć w pośród siebie.

Mostar, 8 kwietnia. 300-u powstańców zabralo w bliskości granicy austriackiej 50 koni z transportem żywności, przeznaczonym dla Turków, który bez eskorty udawał się do Poglżywa.

Treść, 10 kwietnia. Powstańcy w Naupliju zaczęli dnia 5-go b. m., pomimo zawieszenia broni strzelać do korpusu obłężniczego. Generał Hahn kazał puszcząć bomby na miasto, poczem zawieszenie broni odwołanem zostało. Powstańcy spodziewają się otrzymać amnestję w święta Wielkanocne. Król Otto jednakże postanowił nie udzielać ogólnej amnestji. Po Wielkanocy spodziewają się, że nastąpi poddanie się.

Ateny, 5 kwietnia. Jency wojenni usiłowali uwolnić się i zrobić powstanie. Znalaziono bomby Orsinięgo. Wiele rodzin udaje się do Pireus, ażeby w razie potrzeby schronić się na okrętach. Angielskie i francuskie okręta udały się do Naupliju, dla zabrania rodzin szukających przytulku. Ogień działowy przeciw obozowi królewskiemu trwa ciągle. Statek *Amalia* odpłynął do Syra, gdzie nowe rozruchy wzbudził. Jutro się roznieca rozpozecia walki z Turkami. Pod Lamia, banda Turków przekroczyła granicę i dotarła aż do Orosso za Pentelikonem. Rząd wysłał wojsko w tę stronę i wystosował notę do rządu tureckiego i opiekunów mocarstw.

Bagaza, 8 kwietnia. Sutturina i Kruszewica chcą się poddać Turkom. Wukalowicz wyparty ze swoich stanowisk i ranny, schronił się na terytorjum austriackie.

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

— Dzień wczorajszy był pogodny; rano lekka mgła, o godz. 10 rano na wy pogodzone niebie chmurki pierzaste, od godz. 5 wieczorem niebo na pół pogodne. Rano panował wiatr północny słaby, od godz. 9 rano południowo-zachodni słaby, wieczorem północno-zachodni. Średnia temperatura dnia jest 5 1/2 stopni ciepła, najniższa ciepło po południu dochodziło do 10 1/2, najniższe w nocy 0 stopni R. Barometr dosyć szybko opada, średnia jego wysokość jest 747,67 milimetrów. Powietrze nieco wilgotniejsze jak dni poprzednich, elektryczność 15 stopni. Na słońcu

przemysłowców i handlarzy, którzy się, ażeby im szedł lepiej proceder, stowarzyśiali (*contribules*), tudzież wśród rozkupującej towary publiczności, przechadzając się monarszego skarbu służba, (*Theaurista, Apocriarius*), ogłasza, jakimi kto, czy nie wywołanemi z kursu placii pieniędzy, które jeżeli nie znalazła po formie, cofała z obiegu, i albo je konfiskowała, albo na kurs mającą monetę zmieniać u wexlarza (*Trapecheta*) kazała. Osobliwie za panowania Mieczysława Staroego, dawną monetę, podobnie jak dziś banknoty, z kursu często wywoływano, a w miejsce jej nową puszczano w obieg, na czem zyskiwał Skarb, a tracila publiczność. Stowarzyśony przemysłowiec odpowiadał solidarnie za towarzysza przemysłu ²⁷⁾, a znowu wszyscy w ogóle grodu i przygrodu (przedmieścia) mieszkanicy ²⁸⁾, rządowi za wszelkie przestępstwa takimże prawem byli odpowiedzialni.

Nieżygro rzędu lud niemiecki stawiał sobie zwyczajne domy (aediculae), szlachta budując je przyozdabiała wystrzeliwając w niebo gotycką wieżę (*pylosis*), i od niej nazywała je *burgami*. Jednodworcowi więc osadami były pierwsze i drugie, z których te, gdy bezpieczeństwo dawały większe, napełniały się prędzej niż owe ludem własności nieposiadającym, i dla tego służbę u jednodworcowych właścicieli przyjmującym. Osiadający w burdach nosił od nich nazwisko (*Burger*), przez które się do osadnika zbliżał grodu, ale nie wyróżniał mu wcale. Wprawdzie byli oba obronkami, ów burgowiej, ten grodzkiej osady, ale pierwszy, najemnikiem będąc, miał nad sobą pana, którego nie znał drugi. Nawet i na ówczas, kiedy na cudzym gruncie zakładano osady, zachodziła między obudwoma różnica: bo tamten słuźbował, a ten opłacał czynsz, i miał swą autonomję, gdyż jak sobie osiadając wymówił, czem właśnie nad osadnikiem burgu celował. Dopomogło do tego Burgerom duchowieństwo, że i oni, iż tak powiem, gżdanami zostali. Osadane bowiem od Cesarzów dla większego bezpieczeństwa po burdach, wymogło na nich, że Burgerom rzeczostego wyżej przytoczonym wyraża się: *de thelonis tam in ipsis castellis quam in locis cis adiacentibus*.

nym nie tylko autonomję przyznali, ale nawet w ponoszeniu dla dobra kraju ciężarów, porównali ich z mieszkańcami grodów. Wiadomo z tego com wyżej o Swewach zamienionych w Szwabów powiedział, że obok burgow stojące wrośki, zamieszkane bywały od gżdzdzan i wnosciły goździ się, że lud ten zeszwabiony Burgerami (*Burgenses* czasem *Castrenses*) nazywać było we zwyczajach. Wiadomo też, że pralaci budując burgi, prawa wiku (*Weichbildt*), nadawali rzeczonym Burgerom, czyli autonomję im przyznawali ²⁹⁾.

Z obcych krajów przybywali w najdawniejszych już czasach do Słowian liczni osadnicy, których zwano gośdami. Ze w łebzie ich byli Teutonowie, wziępi o tem nie można. Kupkami osiadali naprzód na Szlasku, gdzie w końcu X wieku była osada niemiecka, którą Dytnar w poczet *urbes* policza, nazywając *Nonsa* (dziś *Nimptsch*, kilka mil za Wrocławiem). Najdogodniejszym bowiem dla takich osiedleń okazał się być Szlask, przeznaczony, razem z Mazowszem, naprzód chwilowo na udziały dla książąt królewskiego rodu, od r. zaś 1163 na zawsze synom wypędzonego z Polski Władysława II w posiadanie oddany. Grodzkie

osady, które czynsz monarsze opłacały, rozdając on na własność prywatną, czyli należny sobie od nich czynsz przekazując komu chciał ³⁰⁾, nie bronil i przybyszom osiadac w nich na czynszu, a nawet własnem rządzie się i sadić prawem dozwalał im; lecz im to było za mało. Podobało się, że mieszkańcy grodu mieli zupełnie otwarte sobie do wszelkiego, czy rolnego, czy handlowego, przemysłu pole; ale nie podobało, że każdemu wolny był do niego przystęp, i że grod nie stanowił osobnej gminy wyłącznie w sobie skupionej, własne uwzględniającej tylko zyski, że w nim urzędnicy królewscy zanadto gospodarowali; że prawo krajowe, nie czyniąc między grodzkimi a miejskimi osadami różnicy, równe im z niemi kazało ponosić ciężary; a nade wszystko, że solidarnie ich z resztą mieszkańców kraju obowiązaniem miało. Zaczęli więc przemysłować nad tem, jakby uzyskać przywilej taki, który, zamienivszy grody na miasta, połączylby je w prawnym względzie z burgami i municypjami; przelał na nie prawa krajowe, korzystne, a uwolnił od niekorzystnych. Przyczekano opłacie się za to sownie temu, coby im, czy to król, czy prywatny, pod tym

dwie male gromady plam i dwie plamy oddzielne.

— W nocy z dnia 15 na 16 Marca r. b. we wsi i gminie Skórkowice, powiecie Opocznyskim, z niewyśledzonej przyczyny wszczął się pożar w zabudowaniach plebanskich, który zniszczył stodoły i spichrz, ubezpieczone na rs. 790, przyczem spaliły się: zboże w sнопie i ziarno, narzędzia rolnicze i bryki, wartujące rs. 1,070.

— W nocy z dnia 16 na 17 Marca r. b. w ceglalni należącej do dóbr Lubno, w gminie tegoż nazwiska, powiecie Warszawskim, z niewiadomej przyczyny wszczął się pożar, który zniszczył dachownią ze wszystkimi rekwiizytami i maszynąją wewnątrz urządzone, ubezpieczoną na rs. 1,040, oraz spaliło się 17,000 sztuk klepek sosnowych, wartujących rs. 510.

— Dziś opuścił prasę Nr. 54 tygodniowego pisma, *Przyjaciel Dzieci*, zawierający: z Dziejów Narodu Polskiego, opowiadaných treściami przez L. Rogalskiego, *Historję Henryka IV probusa*, z bardzo udatnym drzeworytem, rys. Gersona; przekład z angielskiego, epizodu z historji rzymskiej, pod tytułem: *Leu Androktusa* z drzew. rys. Tegazoo; nie tyle szczęśliwy *Zyciorys Adama Naruszewicza*, przeł. H. Sk., z doskonalym za to wyobrażeniem popiersia tego znakomitego biskupa dziejopisarza, rys. Podbielskiego; krótką poezjąkę do *młodych przyjaciół*; bardzo ciekawą *gawędę naukową* o koralach i trudności oddzielenia dokładnie królestwa roślinnego od zwierzęcego w niższych istotach; oraz *rozmaitości*. Piękne to pismo, wyraźnie rozwija się na drodze postępu, który niemal z każdym numerem daje się spostrzegać. Dobre artykuły, wzbudzających zaniecie nie tylko w młodocianych umysłach, również jak i bardzo staranne odbicie drzeworytów, mierzą pełny życia, słusznie jedyna temu pismu coraz więcej zwolenników, i jeżeli dalej redakcja będzie dążyła w tym kierunku, jeżeli dalej nie będzie oszczędzała trudów, jakich dziś wyraźnie daje dowody, to możemy przepowiedzieć jej świetne powodzenie, które zawsze w końcu wieńczy sumienną pracę, a tembardziej mającą głównie na celu, łącząc zabawę z nauką, kształcić umysł i serce młodocianego pokolenia.

— U Orgelbranda wyszedł 85 zeszyt Encyklopedji Powszechnej, zawierający między innymi z większych artykułów, następujące: Górale, Gorączka, Gorgey, Górka, (8-miu tego nazwiska), Górnicki, Łukasz, Górnicwo, Gorski (14-tu tego nazwiska), Gorzeński, Gorzkielski, Gorzkie wody, Gosiewski (4-ch tego nazwiska), Gosliński, Gosławski (4-ch tego nazwiska), Gospodarstwo narodowe, Gospodarstwo wiejskie i t. d. Zeszyt ten składa się z 8-u arkuszy dla dopełnienia, jak zapowiedziano, braku w poprzednim zeszytce.

— W Petersburgu urządzoną została z Najwyższego polecenia komisja, dla przejżenia, dopełnienia i zmienienia postanowień dotyczących prasy. Komisja ta odbyła d. 31 Marca pierwsze swe posiedzenie, na którym roztrząsano kwestję scisłego określenia jej zajęć. Podług wskazan p. Zarządzającego ministerstwem oświecenia narodowego, komisja pomieniona ma: 1) Ułożyć projekt nowego prawa o prasie, dla tych utworów nauk, literatury i sztuk, które wyjęte będą od poprzedniego rozpatrywania przez cenzurę (ustawodawstwo karne), i 2) Przejrzeć, dopełnić i zmienić terażniejsze przepisy cenzurowe dla tych utworów, które ulegać będą poprzedniej cenzurze. Do składu pierwszej części prac komisji wejda: 1) Postanowienia o instytucjach administracyjnych, policyjnych i sądowych, zarządzających sprawami prasy. 2) Postanowienia policyjne o drukarniach i litografiach, oraz o handlu księgarskim, pod wszelkimi względami. 3) Postanowienia dotyczące wydawni perjodycznych, redaktorów, wydawców, kaucej, opłat stempowych i t. p. 4) Prawa o występkach i przekroczeniach, popełnionych mową, pismem i drukiem, oraz o karach za takowe. 5) Prawo dotyczące procedury sądowej.—Drugą część pracy stanowić będzie ułożenie ustawy cenzurowej.

Nie rozstrzygając przedewszystkiem kwestji, jakie mianowicie utwory literatury, nauk i sztuk mogą być wyjęte z pod poprzedniej cenzury, komisja mieć będzie na widoku wypracowanie prawodawstwa karnego, niezawisłe od postanowień cenzurowych, a to ze względu, iż przy istnieniu zupełnego prawodawstwa prasowego i przy uorganizowaniu sądowych organów dochodzenia winy, zakres władzy postanowień cenzurowych może być stopniowo zmniejszony, podług wskazówek doświadczenia i w miarę tego, jak nowe prawodawstwo utrwali się przez praktykę i przejdzie w uznanie samej literatury. Pp. członkowie komisji rozdzieliłi między sobą zajęcia, dla szczegółowego opracowania każdej kwestji. Praca każdego członka, w miarę przygoto-

²⁷⁾ Tak przepisywało prawo Szleswiku i Babiej góry (Bamberg), o czem porówn. Mittermajera *Grundriss*, § 194 w przyp. 9.21. Obą grody stały w krajach od Swewów niegdys zamieszkiwanych.

²⁸⁾ Wystawia sobie Galus 20, że już za Popiela miało Giezo przedmieście. Dyplomata Krzywou-

²⁹⁾ Eichorn *Deutsche Staats u. Rechtsgesch.* wyd. piąte § 224 a. b.

³⁰⁾ Chwilowo posiadał Wrocław tytułem księstwa młody Bolesław Krzywousty (ducatum Wratislaviensem Boleslaus pur retinebat), mówi Galus 157.

